

Alex Schulman: Unohda minut

[PM/30 ADMIN](#)

Äitiä ei voi unohtaa – JOHANNA BERLIN (15.6.2018)

Mitä sinä tarkoitat?

Hän ei todellakaan juo liikaa.

Hänellä ei ole alkoholiongelmaa.

Amandan kysymys vaikutti hyökkäykseltä – minua kohtaan. Tämä salaisuushan on tärkeintä mitä minulla on.

Se on osa identiteettiäni.

Minä olen salaisuus. (41–42)

Unohda minut on ruotsalaisen toimittajan ja mediapersoonan Alex Schulmanin (s. 1976) omiin kokemuksiin perustuva kertomus alkoholistiäidin kanssa kasvamisesta. Teos sai Ruotsissa hyvän vastaanoton ja valittiin vuoden kirjaksi 2017.

Naisten ja äitien alkoholismista ei ole kirjoitettu yhtä paljon kuin miesten ja isien. Suomessa äidin alkoholismista on kirjoittanut esimerkiksi Kreetta Onkeli (*Ilonen talo* 1996), mutta Alex Schulmanin tarina ei ole samanlainen kuin kenen tahansa alkoholistiperheen lapsen, sillä Schulman tulee niin sanotusta ”julkkisperheestä”.

Äiti Lisette Schulman työskenteli muun muassa televisiojuontajana ja viestintäpäällikkönä. Liseten alkoholismia oli pitkään helppo piilotella, sillä hän hoiti hyvin työnsä, jossa hänet tunnettiin raudanlujana ammattilaisena. Kulissit eivät kuitenkaan suojele riippuvuuden vaikutuksilta niitä, jotka niiden takana piileskelevät. Alkoholismi vaikuttaa samalla tavoin yhteiskuntaluokasta riippumatta, eikä sitä sairasta ikinä ainoastaan yksi ihminen vaan koko lähipiiri.

Vaikka *Unohda minut* on varsin realistinen ja paikoin raadollinenkin kertomus alkoholismista ja sen vaikutuksista alkoholistin läheisiin, sen aiheeksi rakentuu kuitenkin rakkaus, erityisesti lapsen rakkaus äitiään kohtaan.

Rakkaus saa kertojan elämässä erilaisia muotoja eri aikoina. Äidin yllättäen muuttuneesta käytöksestä hämmentyvä lapsi osoittaa rakkauttaan muuttamalla itsekin käytöstään: hänen on pyrittävä aistimaan äidin mielialoja ja käyttäytymään sen mukaisesti, on oltava varuillaan ja ärsyttämättä. Kaikkein tärkeintä on suojella äitiä ja säilyttää perheen yhteinen salaisuus.

Vasta omien lasten syntyminen ja ajatus siitä, että he joutuisivat kokemaan samanlaista kylmää ja arvaamatonta käytöstä isoäidiltään, herättää kertojan huomaamaan, kuinka myrkyllinen alkoholisti on. Rakkaus äitiä kohtaan ei häviä, mutta Alexin on pakko kohdata se tosiasia, että vielä aikuisena äidin käytös vaikuttaa häneen: äiti nostattaa hänessä edelleen sen lapsen hädän, joka on niin pitkään tukahdutettu. Rakkauden täytyy saada uusi muoto. Alexin on pakko vetää rakkaudelle rajat.

Silloin jokin minussa meni rikki. Olen nähnyt äidin käyttäytyvän noin monesti ennenkin, mutta silloin hän kieltäytyi näkemästä minua. Se on minun lapsuuttani. Ja nyt se tapahtui uudelleen, Francesin kanssa.

Se on tuhoisaa.

Niin ei saa tapahtua enää. (18)

Kuin ihmeen kaupalla äitikin suostuu tunnustamaan tilanteensa ja hakeutuu hoitoon. Puhumattomuudesta on kuitenkin tullut äidin ja pojan yhdessä olemisen tapa, jonka muuttaminen tuntuu lähes mahdottomalta. Monta tärkeää asiaa jää sanomatta.

Muistot eivät koskaan kerro totuutta puhtaasti tai objektiivisesti. Kertoja muistelee nykyhetkestä käsin, ja hänen muistonsa ovat tunteiden, ajan, kokemuksen ja jopa terapian värittämiä. Makuuhuone, johon äiti pahimpina aikoinaan linnoittautui, näyttäätyy muistoissa pimeänä, tunkkaisena ja pelottavana, kun taas paikka, jossa äiti ja poika jakoivat hienon yhteisen hetken, näyttäätyy valoisana ja *vehreänä kuin jossain piirroselokuvassa*. Muistot valottavat tapahtumia vain yhdestä näkökulmasta. Schulman huomioikin muistojen subjektiivisuuden omistuskirjoituksessaan, jossa huomauttaa viitaten veljiinsä (joille teos on omistettu): ”tämä on minun tarinani ja teidän tarinanne voi olla toinen.”

Unohda minut rakentuu assosiativisesti kertojan muistojen varaan, jolloin muistoista rakentuu ikään kuin verkosto, jossa lähimenneisyys kietoutuu lapsuuteen. Tarinaa kehystävät päiväkirjamaisesti päivätyt tapahtumat vuosilta 2013–2015, ja muistoissa kertoja palaa lapsuuteensa, josta hän yrittää hahmottaa syitä ja

seurauksia, tapahtumien kulkua. On kuin huonot muistot olisivat tukahduttaneet alleen hyvät, mutta ei sittenkään: hyviä muistoja löytyy sittenkin, kunhan tarpeeksi kaivelee. Niiden ajattelemisen nostaa pintaan kipua ja kaipausta, saa ne tuntumaan katkeransuloisilta. Schulmanin muistojen kieli on kaunista ja sitä elävöittävät tarkat yksityiskohdat.

Äidin torjunta tuntuu pahalta ja saa pojan kerta toisensa jälkeen häkeltymään ja typertymään.

Alkoholistiperheessä pettymyksen kokemukset toistuvat ja toistuvat. Schulman kirjoittaa tunnoistaan suoraan, mutta toisinaan niitä jopa liikaa teroittaen ja alleviivaten. Vaikuttaakin siltä, että teosta kirjoittaessa ei ole juuri mietitty tehokeinoja ja vaikuttavuutta, vaan teos on rehellinen ja avoin, ja sellaisenaan tarpeeksi voimakas.

Sen lisäksi, että Schulman pyrkii ymmärtämään äitiään, pyrkii hän ymmärtämään myös itseään. Alkoholismi pesiytyy perheeseen niin, että perheenjäsenet sairastuvat myös: heistä tulee läheisriipuvaisia ja mahdollistajia. Rakkautta on antaa armoa, sekä toisille että itselleen – ja sitä Schulman kirjoittaessaan tekee.

”Unohda minut” oli äidin toive, kun Alex vihdoin oli ottanut puheeksi liian juomisen. Äitiä ei kuitenkaan noin vain unohdeta. Teoksen nimi onkin vastine äidin pyyntöön, siihen on istutettu kaikki ne vuosien aikana sanomattomiksi jääneet sanat, ja se vastaa: en unohda.

Muistan kaiken.

Alex Schulman: *Unohda minut.* Suom. Raija Rintamäki, Otava 2017. 183 s.

Johanna Berlin on kirjoittamisen ja kirjallisuuden opiskelija Jyväskylän yliopistosta